

van Binsbergen, W.M.J., 1999, 'Paulin Hountondji', in: de Mul, J., ed., *Eric Claus eenentwintig twintigste-eeuwse filosofen in brons*, Rotterdam: Millennium, p. 108

Hountondji (Wim van Binsbergen)

Paulin Hountondji werd rond 1940 geboren in Benin, toen een deel van het Franse Westafrikaanse koloniale rijk. Hij studeerde filosofie aan de École Normale Supérieure, Parijs (Frankrijk), en doceerde filosofie aan de universiteiten van Besançon (Frankrijk), Kinshasa (Congo) and Lubumbashi (Congo), alvorens hoogleraar in de filosofie te worden aan de Nationale Universiteit, Cotonou (Benin). Hij heeft zeer vooraanstaande posten bekleed in de regering van Benin. De laatste jaren heeft zijn internationale erkenning hem diverse prestigieuze benoemingen in de Verenigde Staten bezorgd. Zijn voornaamste publikaties zijn: *Sur la 'philosophie africaine': Critique de l'ethnophilosophie* (1976); *Les savoirs endogènes: Pistes pour une recherche* (ed., 1994); *Combats pour le sens: Un itinéraire africain* (1997). Hij redigeert diverse tijdschriften en levert regelmatig bijdragen aan het Zambiaans-Nederlandse filosofische tijdschrift *Quest*.

In het werk van de filosoof Paulin J. Hountondji kunnen twee bewegingen worden onderscheiden. De eerste beweging is kritisch en deconstruerend; de tweede positief en constructief. De eerste beweging, vervat in zijn hoofdwerk *Sur la 'philosophie africaine': Critique de l'ethnophilosophie* bestaat uit de demystificatie van het Afrikaanse denken, door de voorwaarden te definiëren waaronder wij van filosofie in Afrika kunnen spreken. Hij verzet zich daarbij tegen de zogenaamde etnofilosofen, die 'Afrikaanse filosofie' voorstelden als een gemeenschappelijk wereldbeeld, dat vooral zou te vinden zijn in mondeling taalgebruik, en dat eenstemmig zou worden aangehangen over grote delen of zelfs over geheel Afrika. Tegenover deze collectivistische, pan-Afrikaanse, tijdloze, mondelinge constructie, stelt Hountondji dat filosofie in Afrika eigenlijk niet anders is dan wat het al vele eeuwen is in de Noordatlantische traditie: een genre van specialistische intellectuele activiteit, die discursief, geletterd, individueel, en het tegendeel van eenstemmig is.

Aldus brengt hij Afrikaniteit terug tot een geografische categorie waaraan geen speciale Zwarte mystiek kleeft. Als wij de hedendaagse problemen van mensen op het Afrikaanse continent willen begrijpen, zegt Hountondji, dan komen wij niet uit met een viering van 'negritude', Afrikaanse ontologie etc. alsof het speciale geboorterecht van Afrikanen daarin besloten zou liggen; nee, wij moeten dan de universele categorieën toepassen van de filosofie en van empirisch sociaalwetenschappelijk onderzoek., zoals die zijn aangegeven door Kant, Marx, Husserl, Althusser, en de sociale wetenschappen. De demystificatie van het Afrikaanse denken betekent niet dat Hountondji gekant is tegen de verregaande claims die Afrocentristische geleerden uit Noord-Amerika en Afrika de laatste tijd laten gelden ten aanzien van een omvangrijke bijdrage die Afrika – via Oud Egypte – gemaakt zou hebben aan de wereldwijde cultuurgeschiedenis en met name aan het gespecialiseerd filosofisch denken.

De tweede, meer recente beweging in Hountondji's denken bestaat uit de mobilisering van wereldwijde – waaronder Afrikaanse – kennisvorming ten behoeve van het heden en de toekomst van het Afrikaanse continent. Het voetstoots overnemen van

wereldwijd circulerende en aan anderen ontleende kennis is voor Hountondji een van de grote gevaren van globalisering. In zijn streven Afrikanen opnieuw te laten bijdragen aan universaliserende kennis past ook de oprichting, in Cotonou (Benin), van een African Institute for Advanced Study, naar het Princeton model. De hoeksteen van dit instituut zal niet het palaver en de sprekende drum, maar de moderne informatie en communicatie technologie zijn, die het mogelijk kan maken de ongelijkheid tussen het Noorden en het Zuiden ten aanzien van toegang tot wereldwijde kennis terug te brengen.